

Bakvända baktankar

Juletiden till ära tuttrade vårt politiska etablissemang eld på några rejäla debattbrasor. Först tvistade partiledarna om presidentens rätt att få delta i EU:s toppmöten. Sedan följde en diffus diskussion om behovet av en ny grundlag. Och slutligen meddelade statsminister Vanhanen att han tänker avgå som Centerns partiordförande nästa sommar.

Dessa frågor hör ihop. Bakom alltsammans ligger de tre stora partiernas ständiga strävan att uppnå och hålla greppet om den verkställande makten. Allting handlar om att vara eller inte vara ett av de två stora partier som sitter i nästa regering. Därför abdikerar Vanhanen, därför vill sossarna hålla fast vid presidentens utrikespolitiska makt.

En del tycker att detta är omoraliskt. Borde inte partierna försvara de värderingar och driva på de samhällsreformer som är i samklang med deras ideologi och partiprogram? Jovisst, men eftersom Finland sedan 1990-talet har haft en majoritetsparlamentarism kan partierna inte göra detta effektivt om de sitter och rullar tummarna i oppositionen.

Spekulationerna kring varför socialdemokraternas partiledning motsätter sig en ytterligare inskränkning av presidentens utrikespolitiska makt har vanligtvis utmynnat i två förklaringar. Galluparna visar att folkets majoritet vill ha en president med reell makt. Denna opinion lönar det sig inte trotsa. I synnerhet inte om man sitter i oppositionen och i följande riksdagsval delvis konkurrerar om samma väljare som Sannfinländarna och Vänsterförbundet, vilka båda hårdnackat försvarar presidentens nuvarande makt.

Det andra skälet till att sossarnas partistab motsätter sig att presidentämbetet blir enbart ceremoniellt antas bottna i förhoppningen att folket även framöver hellre väljer en stabil socialdemokrat än en bornerad borgare till republikens överhuvud. Så har faktiskt varit fallet sedan vårvintern 1982. Om denna trend fortsätter så vore det väl inte ur socialdemokratisk synvinkel någon katastrof om presidenten också hade någonting vettigt att göra.

Låt oss säga att dessa gissningar pekar åt rätt håll. Och att samlingspartiet av motsatta skäl vill utestänga presidenten från all maktutövning. Det vill säga, för att socialdemokraterna inte via presidentämbetet ska kunna förhindra att en borgerlig regering t.ex. driver igenom ett finskt Nato-medlemskap. Uppriktiga motiveringar går knappast att få eftersom aktörerna lätt förlorar spelet om de blottar sina målsättningar.

Det finns dock något som är rejält bakvänt i dessa eventuella baktankar. Det stora valdeltagandet i de direkta presidentvalen har minskat på röstandet i riksdagsvalen. Detta har drabbat vänstern, vars potentiella väljare har varit svårare att mobilisera till valurnorna och som därför föredrar att låta sin röst bli hörd endast i presidentvalet.

Om socialdemokraterna vore något smartare borde de därför återigen bli konsekventa anhängare av en normal parlamentarisk maktfördelning. Och av samma skäl har högern det mesta att vinna på ett status quo.

Henrik Meinander, Hufvudstadsbladet (HBL) 30.12.2009